

8

יש להוסיף דמעה. העגל שהיה בין הצווי והמעשה, (ולא כפרש"י להלן ל"א י"ח) גרם לדבר, ולפני מעשה העגל היו אהרן ובניו שזין בסגולת הכהונה, ורק משום שהיה אביהם וגדול מהם היה כהן גדול, אבל לאחר העגל שמסר נפשו על ישראל כמבואר ברצה פ' זו, שהמשיל לבן שחתר אחר בית אביו המלך א"ל פדרגו למת זה חתה יגע חן לי ואני אחתור, א"ל המלך ידעתי כונתך להגין על בני כו', כך אהרן 10 אע"ג שהיה כמו עוזר במעשה העגל מכ"מ ידע הקב"ה שהוא רק משום אהבת ישראל שמסר נפשו וגשמחו בשבילם, ומש"ה מגיע לו ביטוח כהונה גדולה, יומר מפניחם שזכה לכהנה גדולה משום שמסר נפשו על ישראל, ואהרן יתרה עשה למסור נשמתו בשבילם שהרי השתתף עמם בעון חמור כדי להצילם, ומשום זה הקדים משה להכשירו קודם לבניו, ועי' כיצ"ו להלן ל"ט ט"ו. ויתר יש להסביר דענין און ובהן יד ורגל, הוא להגביה בזה כח השמיעה המביא לידי מעשה ביד, והמעשה מביא 10 לידי הרגל שיעשה לגבוה גם בלי כונה, אלא כמו הרגל שנעשה טבע שני, ועי' נמשל בהן רגל, וכן צמורע בזה הוא על ג' איברים הללו כדי להשכיחם ולתקנם לפי ערך, דודאי מוסרו של מצורע באופן אחר של מוסר כהן, והי"ט אין מוסרו 25 של כה"ג דומה לכהן הדיוט, ועי' מש"כ במדבר ח' ט"ו כפרשת הלויים, דכל מה שהאדם גדול במעלה נדרש לטהר ולקדש עצמו ביותר, על כן הראה משה דאין מעלת מוסר אהרן שזה למעלת מוסר של בני הכהנים:

למען יקראו כהן כהן

9

דה' א"י. אין הכוונה מי הוא שלא עבד עבודת כוכבים, שהרי רוב ישראל לא עבדו עבודת כוכבים, אלא מי יודע בעצמו שהוא אף לה', למסור נפשו ובל אשר לו לאהבת ה' וכבודו, כעין שאמרו ברצה ר"פ מטות על הא דכמיז ואותו מעבוד, שאתה מפנה עמך לתורה ולעסוק במצוות ואין לך עבודה אחרת, פי' שאינו עובד את עצמו כלל, רק הוא מופרש לה'. ונדרש משה לשאלה זו משום דאע"ג 10 דשלושי מצוה אינם ניוזקין, אינו אלא במקום שלא שכיחא הויקא ידוע, וא"כ לא היה משה יכול להכניס את ההורגים בסכנה עצומה כזה, מש"ה חקר מי לה' אלי, דזה הכלל דשכיחא הויקא שאני אינו אלא מי שעושה מצוה כטבע האדם, לקוות 15 שכר וגמול אם צעוה"ז אם צעוה"ב, אבל מי שהוא מופרש לה' בלי שום רצון עצמו כלל, אינו ראוי לפחד משום דבר אפילו מהיקרא דשכיחא (א), וכן כאן כשראה משה לעשות זה האופן לזורך השעה, חקר מי הוא שידע בעצמו שהוא אף לה', או יכול לצטות בו שלא יאחזק ממשול מדבר המסוכן הלו:

עמק דבר

10

(כו) בזה אמר ה' וגו'. בודאי נזה הקב"ה לעשות כן, ומ"מ לא כתיב הדבור מפורש, משום שלא בא הדבור בדרך גורה ואזהרה מפורשת, והטעם הוא שאי אפשר לגזור על האדם להיות 5 באהבת ה' למעלה מטבע אנושי ולהגיע למצוה זו, ומעולם לא מציינו בתורה אזהרה בזה האופן, ועי' מש"כ בס' ויקרא כ"ה י"ט. ולא דמי למצוות קדוש השם, דהתם כך המצוה למסור עצמו למיתה בפועל, והיא אפשר להעשות לשם גמול עוה"ב 10 אפילו לא הגיע לאהבת ה', אבל במצוה שבאמת אין הכונה למוח ח"ו, אלא אם יעשה באהבת ה' באמת, או הזכות תעמוד לו שלא יסמך, זה אי אפשר להזהיר כלל, מש"ה לא אמר ה' צפירוש למשה דבר אל הלויים לעשות כן, אלא אמר לו 15 אם היה נמצא מי שהוא לה' ולא יעשה מצוה זו אלא מחמת אהבת ה' אזי יעשה כן, ואחר שקרא משה במחנה והודיעו בני לוי אשר הנם מוכנים לכך, אמר להם בזה אמר ה' אלהי ישראל. שהיא היא הנהגה עליונה למעלה מן הטבע, 20 ומש"ה אמר אלהי ישראל, ועי' רבה פ' מ"ב ותד"א פ"ד, והבטיחם אם אף כן הוא שהמה אף לה', או יהיה אלהי ישראל עמם וינצלו מן הסכנה: והרגו איש את אחיו וגו'. כל שאפשר למעט הסכנה עדיף, ובזה שיהיו מדקדקים להרוג דוקא איש את אחיו שחייב מיתה, יכירו כל ישראל שהם מופשטים מרצון עצמו בזה, ולא ימצאו גם המה לב לעמוד נגדם, באשר יכירו שהמה כמלאכי 25 מרום (א):

הרחב דבר

(א) ובוודאי יש ללמוד דהבא לדרוך את הרשע על דבר שחייב באמת, מ"מ יש להזהר שלא ירדפנו מי שהוא שונאו ומבקש רעמו, דרדיפת אדם הוא סכנה ושכיחא הויקא, ואם הרדיפה בזה בהנחת עצמו ג"כ, גם הוא לא יקרא, פוק חזי מש"כ בס' בראשית כ"ו ט' על הא דאיתא ברצה שנעש יעקב על זעקת עשו, ולא נעש על חרדת יחזק, היינו משום שעל חרדת יחזק ודאי הלטער יעקב הרבה אלא שמוכרח היה לכך, משא"כ בלעקת עשו 5 והנה יעקב, מש"ה נעש ע"ו, אע"ג שגוף הענין מה שרמה לעשו היה כשר ומוכרח. והיינו דאיתא במדרש קהלת עכ"פ והאלהים יבקש את נדקף אפי' נדקף רודף רשע, פירוש ומה שרודפו יש בו הנאה עצמית, שוב נעש ע"ו:

למען

12

ב. לקיחה וצמח בלימוד הגונה

13

ומשרתו יהושע בן נון נער. הודיע הכתוב 5 דיהושע אע"ג שכבר היה גדול בשנים לערך חמשים שנה, וגם גדול בתורה ובחכמה, וא"כ היה מועיל הרבה למשה אם היה הולך עמו למחנה בעושי בני אדם, אבל הוא היה כנער, כמו שלא הגיע לפלגות ראובן צענינים אלו, והטעם 10 א יבויש מתוך האהלה. שהיו עסקיו לעמוד על תורה שבע"פ שהיה כמעין הנובב בזהל משה, ונה רצה להפנות משקידת למודו לשום דבר. ובא זה הספור לדורות ללמד כמה ראש הדור מחויב להטריח צמח הריקות העם ליישב דעתם, ולא יחוש אחר עו' פנים שיהיו מפריעים מעשיו ומצוים 15 איתו, וגם למדנו שהתלמיד הבא לקבל תורה מאותו גדול הדור אין לו להפנות לשום דבר במצוה שאפשר על ידי אחרים, וכדאיתא בעירובין 20 דס"ח מר לאו אורחיה אלא טרידינא בגרסאי:

למען יקראו כהן כהן